

POROČILO O REZULTATIH INFRASTRUKTURNEGA PROGRAMA V OBDOBJU 2009-2014

A. PODATKI O INFRASTRUKTURNEM PROGRAMU

1. Osnovni podatki o infrastrukturnem programu

Šifra programa	I0-0013
Naslov programa	Raziskovalna infrastruktura Slovenskega zgodovinopisja
Vodja programa¹	17106 Mojca Šorn
Trajanje programa	01.2009 - 12.2014
Izvajalec infrastrukturnega programa	501 Inštitut za novejšo zgodovino

2. Organizacijska/e enota/e (OE) izvajanja infrastrukturnega programa²

Zap. št.	Šifra OE	Naziv OE	Vodja OE	
1.	0501	Znanstvenoraziskovalna enota	9653 Damijan Guštin	

B. REZULTATI DELA INFRASTRUKTURNEGA PROGRAMA

3. Opis glavnih rezultatov in doseganja ciljev infrastrukturnega programa³

SLO

Cilji:

- povezovanje z evropsko mrežo za humanistiko in umetnosti Digital Research Infrastructure for Arts and Humanities – DARIAH pri vzpostavljanju digitalne raziskovalne infrastrukture za umetnosti in humanistiko v Evropi,
- vzpostavitev nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost,
- postavitve spletnega sistema slovenskega zgodovinopisja, ki bi poleg dostopnosti historičnih vsebin, relevantnih za proučevanje slovenske zgodovine in promocijo dela raziskovalcev skladno s smernicami DARIAH omogočal ustvarjanje novih raziskovalnih podatkov in njihovo uporabo v raziskovalnem okolju.

Rezultati:

DARIAH:

IP od 2008 sodeluje v evropskem projektu DARIAH, uvrščenem v evropske strategije raziskovalne infrastrukture - European Strategy Forum on Research Infrastructure (ESFRI Roadmap), od leta 2010 v partnerstvu z Znanstvenoraziskovalnim centrom Slovenske akademije

znanosti in umetnosti. V okviru panevropskih povezav je 2013 Slovenija podpisala pristop k DARIAH-ERIC za prihodnjih pet let, INZ je postal koordinator DARIAH v Sloveniji. IP je v obdobju 2009-2014 sodeloval pri izgradnji vizije DARIAH, ki ne zajema le vzpostavitve enotne tehnološke platforme v smislu mednarodne in meddisciplinarne interoperabilnosti, temveč oblikovanje digitalne humanistike v polnem pomenu besede. S povezovanjem informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter humanistike in umetnosti bo razvijala nove metodologije ter analitična orodja, kar lahko pripelje do novih spoznanj, spremenjenih interpretacij oz. do novega uvida v humanistiko in umetnost.

DARIAH-SI:

Kot partner DARIAH je IP INZ v sodelovanju z IP ZRC SAZU promoviral digitalno analitično raziskovanje na področju humanistike in umetnosti ter spodbujal implementacijo evropskih strategij. Poudarek je bil na izgradnji nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost – DARIAH-SI, ki je bila vzpostavljena 2012 na podlagi Načrta razvoja RI 2011–2020. DARIAH-SI je vozlišče, ki spodbuja k uresničevanju deklariranih nacionalnih strategij in politik, vzpostavljanju digitalnih podatkovnih zbirk, njihovo povezovanje na nacionalni ravni, s tem pa povezovanje raziskovalcev in javnih raziskovalnih zavodov ter populariziranje uporabe naprednih orodij v humanistiki. Del njenega delovanja odraža iskalnik po različnih podatkovnih bazah SI-DIH (<http://www.sidih.si/>) kot model združevanja razpršene digitalne infrastrukture oz. njenega povezovanja in poenotenja.

Raziskovalna infrastruktura slovenskega zgodovinopisja oz. portal Zgodovina Slovenije – Sistory, slovensko-angleški prosto- in odprto-dostopni portal (<http://sistory.si/>), je osrednja e-informacijska točka, ki ga podpirajo matična in ostale vodilne nacionalne institucije s področja zgodovinopisja. Prvo fazo – možnost osnovne uporabe digitaliziranega gradiva – je prešel s programsko nadgradnjo 2011. Cilj IP ni (bil) ustvarjanje zgolj repozitorija, knjižnice ali arhiva gradiv v klasičnem pomenu besede, temveč postavitev multisistemskega spletnega organizma, v katerega je integriranih več posameznih sistemov, temelječih na predpisanih standardih, ki omogočajo ustvarjanje raziskovalnih podatkov, njihovo (ponovno) uporabo v raziskovalnem okolju in hrambo po OAI standardu (dolgoročno hranjenje e-gradiv). Z vzpostavitvijo najnovejših standardov je portal postal kompatibilen z ostalimi sorodnimi evropskimi spletnimi portali oz. z arhitekturo DARIAH, najprej pa predvsem izhodišče sodelovanja z ZRC SAZU pri vzpostavitvi nacionalne digitalne infrastrukture za humanistiko in umetnost DARIAH-SI oz. spletišča SI-DIH, v katerem tvori pomemben del.

Realizirana izhodišča:

- Vzpostavitev sistema, prijaznega uporabnikom (enostaven, hiter, prosto- in odprto-dostopen), ki ponuja:
 - Dostop do številnih historičnih vsebin, relevantnih za proučevanje slovenske zgodovine.
 - Promocijo rezultatov dela raziskovalcev.
 - Strategije digitalne humanistike in trende novega razumevanja (digitalnega) raziskovanja.
 - Možnost ustvarjanja, (ponovne) uporabe in dolgoročne hrambe (novih) kompleksno strukturiranih digitalnih podatkov, potrebnih za raziskovalno delo.

- Realizirane vsebine:
 - Digitalizacija gradiv: skeniranih je bilo 350.000 strani, objavljeni so bili: številni arhivski viri (mdr. popisi prebivalstva iz projekta Popisi prebivalstva Slovenije 1830-1931, fond Šolski listi od konca 20. let 20. stoletja do 2. svetovne vojne, Zbirka stenografskih beležk, zapisnikov sej predstavništev, senata in skupščine Kraljevine Jugoslavije 1919-1939), tiskani viri (mdr. Sejni zapisi Skupščine SRS 1984-1990), historični tisk, muzejsko gradivo (v obliki (interaktivnih) spletnih razstav), serijske publikacije s področja zgodovinopisja, monografije, rokopisi (diplomska dela, magistrske naloge, doktorske disertacije, študije) idr. Analogna gradiva so bila pred digitalizacijo valorizirana in urejana po avtorsko-pravnih normativih, po objavi pa standardizirana s poudarkom na metapodatkovni inventarizaciji (inventariziranih je bilo 26.000 enot oz. 400.000 standardiziranih vpisov).
 - Podatkovne baze:
 - Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med 2. svetovno vojno in neposredno po njej (2008 je bilo v bazi zabeleženih 16.000 oseb, 2014 99.823 oseb),
 - Zgodovinarski indeks citiranosti, baza citatov iz slovenskih zgodovinskih monografij, časopisov in zbornikov (v obdobju 2009-2014 je bilo v bazo vpisanih 50.000 citatov in indeks danes z 80.000 vpisi skoraj povsem pokriva nacionalno produkcijo s področja zgodovinopisja za obdobje 2004-2014),
 - popolnjevanje modula Popisi prebivalstva Slovenije 1830-1931 (transkribiranih je bilo 58.000 oseb),
 - objava baze Judje na Slovenskem, elektronske verzije popisa judovskega prebivalstva Dravske banovine iz 1937, s čimer je portal stopil na pot odprto podatkovnega gibanja proti vzpostavitvi semantičnega spleta.

Poročila o delu IP so dostopna na: <http://sistory.si/objave/porocila-ri>.

4. Realizirana podpora infrastrukturnega programa raziskovalnim programom⁴

SLO

Na INZ potekata dva raziskovalna programa: Idejnopolitični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju (P6-0281), vodja dr. Jurij Perovšek, in Podobe gospodarske in socialne modernizacije na Slovenskem v 20. stoletju (P6-0280), vodja dr. Žarko Lazarevič. Realizirana podpora v obdobju 2009-2014:

Portal Zgodovina Slovenije - Sistory, s pomočjo katerega lahko člani skupin:

- nemoteno dostopajo do:
 - digitaliziranih gradiv: v 2009-2014 so bila v dogovoru z obema RP na portalu objavljena številna in vsebinsko raznolika gradiva: historični časopisi in revije (mdr. Enotnost 1926-1929, Delavsko-kmetijski list 1925, Glas svobode 1923-1924, Mladina/Svobodna mladina 1925-1929), historična publicistika, slikovno gradivo (zemljevidi), uradni listi 1941-1945 (podsklop Službene novine Kraljevine Jugoslavije. Vojna izdaja; projekt je bil realiziran v sodelovanju z arhivom Studia slovenica in Narodno biblioteko Srbije) ter raznovrstni tiskani in arhivski viri (mdr. korpus gradiv za zgodovino 20. stoletja, krajevni

repertoriji, priročniki, sejni zapisi izvršnih in zakonodajnih teles Jugoslavije ter Slovenije), v sklopu katerih je potrebno izpostaviti projekte:

- Fondi Narodne in študijske knjižnice v Trstu – Odseka za zgodovino, ki predstavljajo pomemben prispevek k proučevanju slovenskega gospodarskega in kulturnega življenja v današnjem zamejstvu oz. ponuja skoraj celovit pregled na zanemarjeno obdobje emancipacije slovenskega prebivalstva v zamejstvu.
- Zbirka stenografskih beležk zapisnikov sej predstavništev, senata in skupščine Kraljevine SHS oziroma Kraljevine Jugoslavije, ki jo v naravi hrani Arhiv Republike Slovenije. To gradivo predstavlja ključni vir za raziskovanje politične zgodovine prve Jugoslavije ter vloge in pomena slovenske politike v njej. Zbirka je tudi nepogrešljiv vir za preučevanje slovenske parlamentarne izkušnje v prvi jugoslovanski državi in razvoja idejno- in narodnopolitičnih, državnopravnih ter socialno-gospodarskih nazorov in politike slovenskih strank v letih 1919–1938.
- Sejni zapisi Skupščine Socialistične republike Slovenije (1984-1990), ki poteka v sodelovanju z Državnim zborom RS. Zapisniki parlamentarnih zasedanj so nepogrešljiv vir pri raziskovanju parlamentarne zgodovine (ne le za zgodovinarje, temveč tudi sociologe, politologe, jezikoslovce idr.).
- Zbirka šolskih listov z območja jugoslovanskega dela Slovenije (1928-1941), ki jo hrani Slovenski šolski muzej, je zaradi svojih statističnih podatkov in obsežnih prilog nepogrešljiv vir za raziskovalce zgodovine šol in šolstva pred 2. svetovno vojno.
- Popisi prebivalstva Slovenije 1830-1931 (Zgodovinskega arhiva Ljubljana), ki omogočajo sledenje osrednjemu trendu historične demografije v novem tisočletju – longitudinalnemu raziskovanju biografij individuumov, družin ali rodbin in s tem pridobitev množice novih podatkov. Ti podatki odražajo proces sprememb v 19. in 20. stoletju. Baza podatkov omogoča odpiranje novih raziskovalnih pristopov pri proučevanju pojavov urbanizacije, rodnostnega obnašanja, poklicnega udejstvovanja, sestave družin, napredka medicine, migracij.
- digitalnih vsebin: Judje na Slovenskem, Seznam slovenskih in nemških krajevnih imen na Koroškem, Kranjskem in Štajerskem. Raziskovalcem, ki se ukvarjajo z 2. svetovno vojno, je v pomoč pri delu redno ažurirana baza podatkov Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med 2. svetovno vojno in neposredno po njej; poleg podatkov o posameznikih je na voljo tudi grafični prikaz žrtev po obdobjih in pokrajinah, s čimer je omogočena vizualizacija podatkov.
- baze Zgodovinarski indeks citiranosti, popisa citatov iz slovenskih zgodovinskih monografij, časopisov in revij za obdobje 2004-2014, ki nudi informacije o tem, kolikokrat je bil raziskovalec citiran ter kdo in kje ga je citiral.
- promovirajo in diseminirajo svoja dela:
 - Literatura: objave monografij, zbornikov, serijskih publikacij (člankov), rokopisov, študij.
 - Prireditve: video posnetki znanstvenih simpozijev, individualnih predavanj idr.
 - E-zbirka Parlamentaria, ki jo izdaja IP: v 2014 je bila urejena in objavljena e-knjiga kolega RP P6-0281, ki proučuje zgodovino parlamentarizma.
- spoznavajo nove trende: RP P6-0281 v sodelovanju z IP pripravlja sklop o politično-strankarskem življenju na Slovenskem v avstrijski dobi, prilagojen smernicam digitalne humanistike.

Spletišče SI-DIH, ki združuje vsebine dveh največjih nacionalnih humanističnih znanstvenih portalov, SIStory in Arzenal, repozitorijev ZRC SAZU in repozitorija EtnoInfoLab Oddelka za etnologijo FF UL, uporabnikom/raziskovalcem nudi vsebinske informacije in jih osvešča o razvoju ter iniciativah v svetu digitalne humanistike.

Ostalo:

IP nudi tudi **strokovno in tehnično pomoč** (svetovanje s področja avtorsko-pravne zakonodaje, skeniranje, obdelava gradiv, tehnično opismenjevanje (označevalni in programski

jeziki) ipd.).

SIstory in SI-DIH sta v 2009-2014 zaradi široko zasnovanega koncepta služila tudi drugim RP s področja humanistike in družboslovja, mdr.: Jezik, spomin in politike reprezentacije (P6-0347), Biografije, mentalitete, epohe (P6-0094), Politična, kulturna, gospodarska, socialna in verska zgodovina Štajerske, Koroške in Prekmurja ter njena vpetost v srednjeevropski prostor (P6-0138), Manjšinske in etične študije ter slovensko narodno vprašanje (P5-0081), Nasilje komunističnega totalitarizma v Sloveniji 1941-1990 (P6-0380), Slovenska identiteta in kulturna zavest v jezikovno in etnično stičnih prostorih v preteklosti in sedanjosti (P6-0372), Slovenska umetnostna identiteta v evropskem okviru (P6-0061), Slovenska zgodovina (P6-0235), Sredozemlje in Slovenija (P6-0272), Slovenske identitete v evropskem in svetovnem kontekstu (P6-0187), Območja kulturnega stika v integracijskih procesih (P6-0279), Raziskave kulturnih formacij (P6-0278), Humanistika in smisel humanosti v vidikih zgodovinskosti in sodobnosti (P6-0341).

5. Realizirana podpora infrastrukturnega programa raziskovalnim projektom⁵

SLO

Na INZ so v obdobju 2009-2014 potekali naslednji projekti: J6-4017 Strategije in prakse energetske oskrbe v Sloveniji, INZ in ZRC SAZU, vodja dr. Peter Vodopivec oz. dr. Žarko Lazarevič; J6-4132 Zgodovina upravnih meja in mejnosti: Slovensko-hrvaška meja 1800-1991, INZ, FF UL in INV, vodja dr. Marko Zajc; J6-3634 Položaj in vloga Slovenije v jugoslovanski državi po drugi svetovni vojni (1945-1991), INZ in Inštitut Nove revije, vodja dr. Peter Vodopivec oz. dr. Zdenko Čepič; V5-0258 Preverjanje seznamov žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej po matičnih knjigah, INZ, vodja dr. Vida Deželak Barič; V6-1035 Pregled mliških matičnih knjig za ugotovitev števila ter strukture žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej, INZ, vodja dr. Vida Deželak Barič; L6-2309 Manevska struktura Narodne zaščite v organih za notranje zadeve leta 1990, INZ, FF UL, FDV UL, dr. Damijan Guštin; J6-2297 Represija v Sloveniji med letoma 1945 in 1963: strukturna analiza različnih etap povojnih pobojev in drugih oblik represije; objava temeljnih virov in seznamov, INZ, vodja dr. Nevenka Troha; J6-9566 Gospodarski vplivi na politične prelome na Slovenskem od predmarčne dobe do osamosvojitve 1991, INZ, Inštitut Nove revije, FF UM, PF UM, vodja dr. Peter Vodopivec; J6-9588 Temeljne usmeritve komunistične partije v Sloveniji v izrazito boljševiskem obdobju, INZ, vodja dr. Boris Mlakar; J6-6830 Fenomen mejna reka, INZ, ZRC SAZU, vodja dr. Marko Zajc.

IP jim je nudila podporo kot pod točko 4. (**portal Zgodovina Slovenije – SIstory**: dostop do številnih in raznovrstnih digitaliziranih gradiv in digitalnih vsebin ter promocija in diseminacija raziskovalnih rezultatov; **spletišče SI-DIH**: dostop do informacij o vsebinah s področja humanistike in o razvoju ter iniciativah v svetu digitalne humanistike; **strokovna in tehnična pomoč**: svetovanje s področja avtorsko-pravne zakonodaje, skeniranje in obdelava gradiv, tehnično opismenjevanje (označevalni in programski jeziki), izdaja e-publikacij v zbirki Parlamentaria ipd. Večji poudarek je bil na sodelovanju s:

- projektno skupino J6-3634 položaj in vloga Slovenije v jugoslovanski državi po 2. svetovni vojni (1945-1991); rezultat je digitalizacija in spletna objava sejnih zapisov Skupščine Socialistične republike Slovenije (1984-1990), ki so nepogrešljiv vir pri raziskovanju slovenske zgodovine od konca 2. svetovne vojne, snemanje in objava videoposnetkov mednarodnega simpozija Slovenija v Jugoslaviji, ki promovirajo rezultate dela projektne skupine,
- projektno skupino V5-0258 Preverjanje seznamov žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej po matičnih knjigah oz. V6-1035 Pregled mliških matičnih knjig za ugotovitev števila ter strukture žrtev druge svetovne vojne in neposredno po njej; rezultat je redno ažurirana zbirka podatkov Smrtna žrtve med prebivalstvom na območju RS med 2. svetovno vojno in neposredno po njej, objavljena na spletnem portalu SIstory. IP je sklop, v katerega je podatkovna baza vključena, v sodelovanju s projektno skupino vsebinsko in modularno nadgradil ter na ta način omogočil promocijo celotnega spektra delovanja obravnavane projektne skupine:
 - Podatkovni bazi, metodologiji in historiatu popisa smrtnih žrtev je bilo dodano zbirno mesto Analize, na katerem so objavljena vmesna in letna poročila projektne skupine.
 - Izdelan je bil grafični prikaz žrtev po obdobjih in pokrajinah, s čimer je uporabnikom omogočena vizualizacija zbranih podatkov.

IP je s portalom Zgodovina Slovenije – SIstory in stičiščem SI-DIH nudil podporo tudi ostalim projektnim skupinam, ki se ukvarjajo z zgodovino Slovenije in Slovencev, delo pa lajša celo raziskovalec s področja humanistike in družboslovja, v obdobju 2009-2014 mdr. projektom: Aretacije, deportacije in usmrtnitve s strani jugoslovanskih oblasti na območju Julijske krajine po 1. maju 1945 (L6-2388), Svoboda govora in tiska ter njeno omejevanje v Sloveniji, 1945-1991 (J6-0946-2404-08), Problemi zgodovine slovensko-italijanskih odnosov (J6-0207), Oblikovanje, razvoj in raba pojma Evropa v slovenskih medijih od leta 1954 do danes (J6-0906), Socialnodemografska podoba Istre v novem veku (J6-2403), Podeželje in mesto na Primorskem: družbena, gospodarska in pravna razmerja med starim redom in modernizacijo (J6-0258), Pravna in politična zgodovina žensk na Slovenskem (J6-2192), Slovenski Judje v Prekmurju in na Štajerskem: preživetje, spomin in revitalizacija (J6-2396), Prikrita dežela (L6-0080), Gospodarsko-socialni položaj prebivalstva na Slovenskem na prehodu iz fevdalizma v kapitalizem (J6-0093), Kulturna demografija prve svetovne vojne (J6-2079), Slovenci in protislovja južnoslovanskih integracijskih ideologij do 1914 (Z6-0712), Socializem in demokracija v Sloveniji v besedi in sliki (J6-9613), Slovenci v ZDA in v Avstraliji in pomen internetnih povezav za obnovo slovenske identitete (J6-0818), Podnežno vodenje v Sloveniji

interne povezave za omiljanje slovenske identitete (J0-7010), Komunistična revolucija v Sloveniji 1840-2002: gospodarski, družbeni in kulturni dejavniki regionalnih, socialnih in etničnih razlik rodnostni na slovenskem etničnem ozemlju (J6-9285), Izkušnje primorskih Slovencev v nekonvencionalnih oblikah vojne na Slovenskem in v tujini v obdobju 1918-1945 (M4-0211), Umetnostna dediščina koprške škofije v poznem srednjem in zgodnjem novem veku (L6-9375), Vpliv med-etničnih in med-verskih odnosov na mir in stabilnost Zahodnega Balkana (M4-0218), Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja, procesi oblikovanja in rušenja umetnostnih, družbenih in kulturnih meja (JZ-9015-0681-06), Vloga specialnih oblik organiziranja v asimetričnem vojskovanju na Slovenskem 1918-1994 (M4-0202).

6. Realizirana podpora infrastrukturnega programa razvojnimi programom in projektom⁶

SLO

Na INZ in pri partnerskih ustanovah razvojni programi in projekti ne potekajo. Ker pa IP INZ mdr. digitalizacijo gradiv razume kot prilagajanje kulturne dediščine novim medijem, splošno priznani tehnološki platformi in najnovejšim evropskim standardom (pri čemer ni mogoče prezreti niti vidika zaščite in hrambe (e-)gradiv), težnje, da bi spletni sistem portala SIstory omogočal ustvarjanje raziskovalnih podatkov in njihovo (ponovno) uporabo v raziskovalnem okolju, že kažejo prve rezultate. Portal SIstory zaradi povezave novih tehnologij s humanistiko v interakciji do uporabnikov (raziskovalcev) tako služi kot predmet potencialne obravnave/predelave/dodelave tudi v okvirih nacionalnih razvojnih programov in projektov, primeri:

- Projekt Sejni zapisi Skupščine SRS in osnova za vzpostavitev semantičnega spleta oz. vzpostavitev možnosti t. i. rudarjenja po besedilnih korpusih.
- Projekt Mobilna aplikacija (Zgodovina Ljubljane), s katero je IP pokazal, da se ukvarja z oblikovanjem najsodobnejših spletnih medijev (tehnologija nadgrajene resničnosti - Augmented Reality), in da je kljub znanstvenosti in strokovnosti v smislu informacijsko komunikacijske tehnologije razvojno naravnani.
- Elektronska verzija popisa judovskega prebivalstva Dravske banovine iz leta 1937, s katero je portal SIstory začel stopati po poti odprto podatkovnega (open data) gibanja s ciljem vzpostavitve semantičnega spleta.
- Sklop DH – Digitalna humanistika, v katerem so prosto- in odprtodostopne XML sheme in ostala dokumentacija, ki nudijo vpogled v delo IP oz. možnosti uporabe in nadgradnje.
- Projekt popisi prebivalstva Slovenije 1830-1931:
 - Izhodišče: novo razumevanje raziskovanja, ki temelji na podatkih, orodjih in standardih.
 - Cilj: izgradnja moderne longitudinalne baze, ki temelji na semantičnih pristopih in paradigmi odprtih podatkov upoštevajoč reprezentative digitalnih paradigem:
 - sistematično uporabo digitalne infrastrukture,
 - uporabo ustreznih orodij in tehnologij (virtualno raziskovalno okolje, e-raziskovalne baze),
 - odprti dostop (Open Access) in odprti viri (Open Source),
 - shranjevanje podatkov (zagotovitev dolgotrajne hrambe, možnost obogatitve podatkov, (re)interpretacije, semantičnega zapisa in povezave, odprt življenjski raziskovalni krog podatkov in rezultatov),
 - transdisciplinarnost.

Ker je vsebinsko bogat in programsko nadgrajeni portal SIstory v skladu z najnovejšimi standardi (tehnologija, metapodatkovna baza, digitalizacija gradiv) in avtorsko pravnimi regulativi (CC licence), kot celota predstavlja model dobre prakse ne samo na področju nacionalne digitalne humanistike (vodilna vloga pri vzpostavljanju nacionalne e-humanistike DARIAH-SI in spletišča SI-DIH v navezavi z evropsko mrežo DARIAH), temveč v nacionalnem digitalnem prostoru nasploh.

7. Realizirana podpora infrastrukturnega programa državnim in drugim vladnim organom ali resorjem pri izvajanju njihove službe⁷

SLO

Na portalu SIStory je dostopna baza podatkov Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med 2. svetovno vojno in neposredno po njej. V obdobju 2009-2014 je bila redno ažurirana in večkrat posodobljena (2008 je bilo v bazi zabeleženih 16.000 oseb, 2014 pa 99.823 oseb). Baza ne služi le kot vir za razne (historiografske) analize, podatki so namreč predmet poizvedb upravnih organov. Dostopnost teh podatkov na spletni strani javne uprave pomaga pri izvajanju Zakona o žrtvah vojnega nasilja in Zakona o popravni krivic, kot tudi pri izvajanju Zakona o dopolnitvah Zakona o matičnih knjigah iz leta 1995 (ta v 1. odstavku 19. čl. omogoča posebni naknadni vpis v matično knjigo umrlih in izdajo mrliškega lista za osebe, ki so izgubile življenje neposredno po koncu 2. svetovne vojne, in tudi za posamezne primere smrti oseb, ki so izgubile življenje med vojno in niso bile vpisane v matično knjigo umrlih), torej pri vodenju postopkov ugotovitve in naknadnega vpisa smrti v matično knjigo umrlih.

Poleg omenjene baze podatkov je nacionalnega pomena tudi Zgodovinarski indeks citiranosti, popis citatov iz slovenskih zgodovinskih monografij, časopisov in zbornikov (indeks z 80.000 vpisi skoraj povsem pokriva nacionalno produkcijo s področja zgodovinarstva za obdobje 2004-2014). ZIC je relevanten za raziskovalce, znanstvene institucije in vladne organe, ki oblikujejo znanstveno politiko, saj je javna objava verificiranih podatkov o citiranosti pripomoček pri ocenjevanju znanstvenega dela. ZIC je pomemben tudi v evropskem prostoru, saj omogoča identifikacijo mednarodnih del, ki jih citirajo slovenski avtorji.

IP sledi evropskim smernicam DARIAH in digitalizacijo gradiv razume kot prilagajanje kulturne dediščine novim medijem, splošno priznani tehnološki platformi in najnovejšim standardom, pri čemer ni mogoče prezreti niti vidika zaščite in hrambe e-gradiv. Na tem mestu je potrebno izpostaviti digitalizacijo gradiv institucij, ki ne sodijo v delokrog Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (npr. Slovenski šolski muzej, Arhiv Republike Slovenije, Zgodovinski arhiv Ljubljana), njihovo modulacijo za znanstvene namene in popularizacijo te dejavnosti med slovenskimi in tujimi arhivisti.

Izpostaviti je potrebno tudi projekt digitalizacije gradiva Državnega Zbora RS (Sejni zapisniki Skupščine Socialistične RS: gradivo za obdobje 1984 – 1990). To gradivo pri svojem delu/raziskavah uporabljajo strokovnjaki z različnih področij (sociologi, politologi, komunikologi, jezikoslovci, psihologi), tudi zgodovinarji, saj je nepogrešljiv vir pri raziskovanju parlamentarne zgodovine. Poleg raziskovalnega vidika ima projekt, ki poteka med INZ in DZ RS, naslednji, nikakor ne nepomemben cilj: gradivu hrama demokracije omogočiti trajnejši zapis in spletno objavo/diseminacijo v najširšem možnem smislu ter hrambo po najmodernejših standardih. V zadnjih letih se namreč v vedno več demokratičnih državah na spletno javno objavljajo podatki (open data), ki so jih ustvarile različne državne in javne službe. S tem naj bi se povečala preglednost delovanja ustanov javnega sektorja, s ponovno uporabo javno financiranih podatkov pa naj bi se spodbujala gospodarska rast. Zato naj bi bilo čim več podatkov državnih in javnih ustanov javnosti prosto dostopnih za ponovno uporabo, pri čemer so npr. evropski parlament in ostali politični dejavniki začeli odkrito spodbujati javne ustanove, da te podatke dajo na voljo v strojno berljivi obliki in v odprtih formatih.

Evropska unija je z namenom krepitev gospodarske rasti in odziva na izzive sodobnega sveta pripravila načrt, s katerim želi spodbuditi evropski digitalni potencial. V Ljubljani je bil spomladi 2013 organiziran posvet na temo evropske Digitalne agende (DA) na področju kulture v Sloveniji, in sicer o digitalizaciji, trajnem hranjenju, interoperabilnosti in javni dostopnosti digitaliziranih vsebin s področja kulture. Sledilo je oblikovanje treh delovnih skupin v organizaciji Ministrstva za kulturo, ki so konec 2013 v skladu s cilji evropske DA podale osnutek meril in priporočil za digitalizacijo vsebin s področja kulturne dediščine: za trajno ohranjanje, za dostopnost in za digitalizacijo (Smernice za zajem, dolgotrajno ohranjanje in dostop do kulturne dediščine v digitalni obliki). Člani IP so bili aktivni v vseh treh delovnih skupinah. Aktivnosti delovnih skupin in smernice so objavljene na spletni strani eVsebine: http://evsebine.ljudmila.org/Main_Page.

IP že nekaj let sodeluje z Inštitutom za intelektualno lastnino, ki je v letu 2010 izdelal osnovno

strategijo portala SIstory glede avtorskih pravic, v nadaljevanju pa je sodeloval pri zasnovi strategije prikaza avtorskih pravic na portalu. Ker so v Sloveniji pravna vprašanja zaščite avtorskih pravic v digitalnem svetu še slabo poznano polje, IP vse sodelujoče partnerje iz delokroga DARIAH-SI - institucije s področja znanosti, kulture in izobraževanja - ter druge zainteresirane ozavešča o tej temi in spodbuja k (sistemskemu) urejanju problematike reševanja avtorskih pravic v digitalnem svetu. Vprašanje avtorskega prava je bilo v okviru projekta DARIAH-SI širši zainteresirani javnosti predstavljeno na delavnicah, ki sta ju IP INZ in IP ZRC SAZU v sodelovanju z Inštitutom za intelektualno lastnino organizirala 18. 12. 2012 in 13. 5. 2013 (posnetka delavnic sta dostopna vsem zainteresiranim na spletišču SI-DIH).

IP je v 2013 izdelal sistem, ki omogoča obogatitev metapodatkov iz metapodatkovne baze portala SIstory z ostalimi metapodatki oz. njihovo hrambo v XML dokumentih, sinhroniziranih s posebej napisano SIstory Nadgrajena resničnost XML shemo. Napisani so bili XSLT stili za pretvorbo XML dokumentov iz te sheme v XML in SQL, primerne za takojšen uvoz v tri največje brskalnike nadgrajene resničnosti, nato je bilo v sodelovanju z Zavodom za kulturo, turizem in šport iz Murske Sobote objavljenih devet aplikacij nadgrajene resničnosti (v slovenščini, angleščini in nemščini).

8. Pomen vsebine infrastrukturnega programa za raziskovalno dejavnost in druge uporabnike z vidika ekonomičnosti in tehnološke sodobnosti⁸

SLO

Ker IP sledi smernicam:

- biti prijazen uporabniku,
- pridobiti in ponuditi čim več podatkov,
- omogočati spletni sistem in orodja po najsodobnejših standardih,
- spremljati metodologije in standarde, skladne z aktualnimi trendi/evropskimi smernicami,

portal Zgodovina Slovenije - SIstory in spletišče SI-DIH raziskovalcem pri uporabi prihranita finančna sredstva, čas in energijo.

Portal SIstory omogoča hiter in enostaven dostop do raznovrstnega prosto in odprto dostopnega verificiranega digitalnega in digitaliziranega gradiva, ki mogoča ustvarjanje, obstoj, (ponovno) uporabo in dolgoročno hrambo (novih) kompleksno strukturiranih digitalnih podatkov, potrebnih za (digitalno) raziskovalno delo, mdr.:

- redno (letno) ažuriranih slovenskih zgodovinskega znanstvenih in strokovnih publikacij in možnost naročanja na daljavo,
- digitaliziranih arhivskih zbirk (gradivo Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Arhiva Republike Slovenije, Narodne in študijske knjižnice v Trstu, Slovenskega šolskega muzeja idr.), po katerih je omogočeno enostavno in hitro iskanje podatkov, kar pomeni večjo ekonomičnost v primerjavi z uporabo analognega gradiva (to velja tako za uporabnike, kot tudi za same ustanove, ki gradivo hranijo),
- redno dopolnjevanje baze Smrtne žrtve med prebivalstvom na območju RS med 2. svetovno vojno in neposredno po njej, ki ne služi zgolj kot vir za znanstveno delo, saj so podatki, zajeti v njej, predmet številnih poizvedb upravnih organov. Njihova dostopnost na spletu tako državnim in občinskim upravnim organom nudi možnost lažjega in hitrejšega preverjanja oz. poizvedovanja za potrebe upravnih postopkov,
- e-popisa judovskega prebivalstva Dravske banovine iz leta 1937, s katerim je portal SIstory začel stopati po poti odprto podatkovnega gibanja s ciljem vzpostavitve semantičnega spleta,
- popisov prebivalstva Slovenije 1830-1931, ki so osnova za izgradnjo moderne longitudinalne baze, temelječe na semantičnih pristopih in paradigmi odprtih podatkov upoštevajoč reprezentative digitalnih paradigem,
- fotogalerije gradiva fototeke Zgodovinskega arhiva Ljubljana (fotografije, načrti idr.),
- interaktivnih e-razstav,
- pomembnejših domačih in mednarodnih znanstvenih simpozijev in okroglih miz s področja zgodovinskega in oblikovnega v obliki video posnetkov,
- Zgodovinarskega indeksa citiranosti, ki omogoča vpogled v javno objavo verificiranih

podatkov o citiranosti slovenskih raziskovalcev s področja zgodovinopisja. Z njegovo nadgraditvijo oz. vgraditvijo administracijskega vmesnika (aplikacija omogoča odpravo napak in dvojne vnose) v letu 2011 je znanstvenim idr. institucijam s področja humanistike (in družboslovja) omogočen oddaljeni dostop oz. je podana možnost vnašanja v citatno bazo z daljave (projektu se je 2011 pridružil Inštitut za narodnostna vprašanja, 2012 Arhiv Republike Slovenije in 2013 Oddelek za muzikologijo FF UL),

- sklopa DH (Digitalna humanistika), v katerem so objavljene oz. dane na voljo za uporabo razne metapodatkovne sheme in odprtokodni programi, ki nastajajo v okviru delovanja IP, in se v partnerstvu z DARIAH-SI oz. DARIAH nanašajo na digitalno humanistiko v Sloveniji,
- sklopa Zgodovina in šola, v katerem so mdr. objavljeni učni načrti in interaktiven podsklop Zgod(b)oved, ki zajema vsebine s področja interaktivnega učenja, učenja na daljavo oz. e-učenja.

Spletišče SI-DIH omogoča hiter in enostaven dostop do raznolikih vsebin s področij humanistike in podatkov, ki bi ob običajni/klasični distribuciji ostali težje dosegljivi (npr. kataložni listki Narodnega muzeja Slovenije, ki bodo objavljeni do konca tekočega programskega obdobja). Ekonomičnost zagotavlja predvsem s tehnološko in finančno nezahtevno, a nujno nadgradnjo vsebin, ki prav z vzpostavitvijo standardiziranih metapodatkov presežejo zgolj vrednost arhivskega zapisa in služijo svojemu namenu v najširšem pomenu, tudi v smislu vsebinske reinterpretacije. Uporaba odprtokodnih programskih rešitev je namenjena pospeševanju razvoja tehnološkega nivoja digitalne humanistike, ki postaja na ta način bolj vzdržen in ne nazadnje omogoča boljše izrabo infrastrukturnih sredstev.

Odmevnost:

Predstavljeni konceptualizaciji informacij in znanja izkazujeta:

- uporabno,
- izobraževalno,
- razvojno,
- spominsko in
- združevalno vrednost

tako za raziskovalno, kot tudi strokovno in laično dejavnost. To podkrepijo mdr. podatki o obiskanosti portala SIStory (v 2013 ga je obiskalo več kot 40.000 uporabnikov, ki so ustvarili več kot 70.000 obiskov; za primerjavo: v 2012 28.620 obiskovalcev in 57.384 obiskov, v 2011 17.310 obiskovalcev in 33.993 obiskov, v 2010 10.808 obiskovalcev in 27.880 obiskov, v 2009 15.165 obiskov) in spletišča SI-DIH (2012, se pravi v prvem letu obstoja – predstavitev je bila 14. 6. 2014 – je bilo zabeleženih 10. 832 obiskov). Zaradi Zakona o elektronskih komunikacijah (UL, 109/2012), ki se nanaša tudi na Google Analytics, obiska portala in spletišča ne spremljamo več.

Interakcija:

V obdobju 2009-2014 je IP dobil precej prošenj in sugestij uporabnikov glede spletne objave gradiv, ki jih je v največji možni meri upošteval (z ozirom na avtorsko pravni vidik), hkrati pa je z njimi ob raznih uradnih in neuradnih priložnostih delil svoje znanje s področja avtorskega prava v digitalni dobi, novih tehnologij (npr. delavnice o avtorskem pravu v digitalni dobi, o označevalnem jeziku XML-TEI v humanistiki – posnetki so dostopni na spletišču SI-DIH) idr. Ker imajo uporabniki možnost soustvarjanja spletnih sistemov in dostopa do metapodatkov iz baze SIStory ter ponovne uporabe le teh (npr. baza o judovskem prebivalstvu iz leta 1937), ne nazadnje tudi dostopa do znanj, s katerimi razpolaga IP, člani programske skupine svoje delo in rezultate tega vrednotijo kot interaktiviranje infrastrukturnega programa za raziskovalno dejavnost in širše oz. SIStory dojemajo kot spletni dialog.

9. Seznam raziskovalne in infrastrukturne opreme ter druge infrastrukture s stopnjo izkoriščenosti zmogljivosti⁹

Zap. št.	Inventarna št.	Naziv osnovnega sredstva	Nabavna vrednost v EUR	Letna stopnja izkoriščenosti v %

Zap. št.	Inventarna št.	Naziv osnovnega sredstva	Nabavna vrednost v EUR	Letna stopnja izkoriščenosti v %
1.	100869 idr.	raziskovalna oprema za raziskovalno infrastrukturo INZ in slovenskega zgodovinopisja	90.594	100
2.	100801 idr.	raziskovalna oprema za raziskovalno infrastrukturo Inštituta za novejšo zgodovino in Portala slovensko zgodovinopisje	58.894	100
3.		portal slovenskega zgodovinopisja Zgodovina Slovenje - Sistory - programska oprema	26.640	100
4.		portal slovenskega zgodovinopisja Zgodovina Slovenje - Sistory - programsko orodje za modul Popisi prebivalstva Slovenije	22.300	70
5.		spletišče nacionalne digitalne humanistike in umetnosti SI-DIH - programska oprema	21.132	100
Skupaj (oz. povprečna vrednost v %):			219.560	94

10. Opis tehnološke zahtevnosti infrastrukturne dejavnosti in prispevka k izkoriščenosti raziskovalne in informacijske opreme ter infrastrukture RO¹⁰

SLO

Portal Sistory:

- e-knjžnica oz. e-arhiv:
 - digitalizacija gradiv:
 - izdelava JPG in PDF ter HTML datotek,
 - OCR obdelava (tudi za gotico, bohoričico in cirilico),
 - izvedba: zunanji izvajalec in IP v matični ustanovi,
 - snemanje gradiv (izvajalec: IP),
 - objava gradiv na spletu,
 - standardizacija gradiv s poudarkom na metapodatkovni (MP) inventarizaciji,
 - dolgoročno hranjenje e-gradiv po OAIS standardu.
- Nadgradnja: Zaradi obširnega nabora vsebin ter zaradi programske in tehnološke nekompatibilnosti portala z evropskimi standardi je bil 2011 ta nadgrajen v skladu z naj sodobnejšimi tehnologijami. Danes omogoča izvoz ali izmenjavo podatkov pri vključevanju v večje nacionalne in evropske sisteme in prikaz digitalnega objekta v več formatih (PDF, JPEG, ePub, Mobi, XML, TEI XML, naložiti je mogoče tudi PNG in TIFF). Zaradi nadgradnje MP standarda portala je bilo potrebno prilagoditi pravila za kodiranje XML dokumenta, ki jih je kot XML shemo IP uskladil z zunanjimi izvajalci. Za potrebe iskanja po PDF dokumentih z iskalnikom Sphinx je celotno besedilo iz optično prebranih slik (OCR) shranjeno (indeksirano) v MySQL bazi. Nadgrajen portal uporabniku omogoča, da si to besedilo ogleda v XML datoteki. XML elementi in atributi teh datotek so v skladu s prvo stopnjo priporočil TEI (Text Encoding Initiative) XML za knjižnice. Nadgrajeni portal, postavljen na Apache in PHP arhitekturi ter MySQL bazi, ki je narejen modularno, in je zato dodajanje funkcionalnih rešitev časovno neomejeno, omogoča enostavno in pregledno uporabo po vsebinskih sklopih, hitrejše, stabilnejše in popolnejše delovanje sistema ter nudi

kvalitetnejšo uporabniško in administracijsko izkušnjo.

- Projekti, mdr.: Popisi prebivalstva Slovenije 1830-1931: v prvi fazi obsega digitalizacijo popisov in objavo na SIstory. Ker vsebine popisnic uporabljajo raziskovalci e-humanistike, je potrebno podatke najprej pretvoriti-ročno prepisati v e-obliko (izvirni podatki so v kurzivni gotici in latinici). Po vzoru projektov »crowdsourcing« je IP vzpostavil sistem za on-line ročno transkribiranje in urejanje osnovnih popisnih podatkov. Na podlagi teh je mogoča standardizacija imen in priimkov; obdelava teh podatkov s programskimi orodji (za iskanje dvojnikov in za združevanje podatkov) po vzoru projektov, ki potekajo v okviru mreže European Historical Population Samples Network, bo na podlagi standardizirane Intermediate Data Structure omogočala longitudinalno povezovanje različnih popisov. Modul je bil 2013 nadgrajen in ne omogoča le prepisovanja podatkov o osebah, temveč tudi prepisovanje podatkov o njihovem bivališču (enotah in podenotah).
 - Uvoz podatkov in slik: JPG slike in že prepisane podatke o popisih prebivalstva se v MySQL bazo uvaža preko XML dokumentov. Ker IP razpolaga z že transkribiranimi podatki, je zasnoval proces, s katerim je mogoče že transkribirane podatke pretvoriti v XML shemo, primerno za uvoz v modul.
- Delovanje portala: V obdobju 2009-2014 je bilo nadgrajeno tudi okolje za delovanje SIstory spletnega mesta: na predelan strežnik SIstory je bil nameščen Windows Server 2012, pripravljeno je bilo okolje za replikacijo virtualnih strežnikov, izvedena je bila nastavev replikacije vseh virtualnih strežnikov in migracija virtualnega strežnika portala SIstory iz VMware virtualnega okolja v Hyper-V okolje. V letu 2014 je potekalo tudi delo na SIstory virtualni instanci: povečano je bilo diskovno polje (na 800 GB) in delovni spomin (na 3 GB). Za vse PDF dokumente, naložene na strežnik, za shranjevanje digitaliziranih gradiv in lažji dostop do njih je bil redno ažuriran interni arzenal. Od 2014 je z implementacijo OAI standarda omogočeno dolgoročno hranjenje e-gradiv. Za sekundarno arhiviranje strežnika SIstory in arzenala služi dodatno diskovno polje na replikacijskem strežniku.
- Osnovni podatki za SIstory, SI-DIH in arhivski strežnik:
 - Strežnik: Linux Ubuntu, Apache server.
 - Programski jeziki: Php, Python, Java Script (Ajax).
 - Baza podatkov: MySQL.
 - Orodja: Zend Framework, Sphinx indexator.
 - Protokol za izmenjavo: OAI-PMH.
 - Metapodatkovni standard: nadgrajeni Dublin Core (DC).
 - OAI standard hrambe.

Vzdrževalci strojne opreme so skrbeli za nemoteno delovanje portala, ki kljub nadgradnji ni beležil izpadov delovanja. Raziskovalna in informacijska oprema je bila 100 % izkoriščena.

Spletišče SI-DIH: IP je v želji, da bi preko iskalnika povezal vsebine portalov SIstory in Arzenal, na portalu SIstory izvedel implementacijo in konfiguracijo OAI-PMH, izbral je MP za novi iskalnik in poskrbel za njihov izvoz in konfiguracijo v XML preko OAI-PMH ter oblikoval in implementiral odprtokodni iskalniški strežnik Sphinx. Ker beta verzija SI-DIH ni izkazala dovoljšnje segmentacije zadetkov in ni dopuščala zelene diverzifikacije dostopnih virov, je IP osnovno shemo nadgradil. Z njo je omogočeno priključevanje repozitorijev drugih institucij. Za potrebe zajemanja, obdelovanja in prikazovanja MP zelo raznorodnega in specifičnega gradiva s področja humanističnih ved je bilo potrebno vrednosti obstoječih DC elementov nekoliko omejiti. Zato je bila za validacijo MP poleg DC XML sheme implementirana dodatna SI-DIH MP shema. V okviru OAI-PMH protokola je na podlagi selektivnega zajemanja podatkov (setSpec) tako možno prikazovati dodatne informacije, ki so zanimive za raziskovalce. Ker je SI-DIH usmerjen v prikazovanje prve in osnovne informacije o objektu, je spletišče dostopno na več različnih operacijskih sistemih in platformah. V ta namen je prešel iz XHTML na HTML5, ki je na podlagi fleksibilne mrežne postavitve primeren tako za osebne računalnike kot za tablične

računalnike in pametne telefone.

11. Pomen za podporo sodelovanju z uporabniki in infrastrukturnimi omrežji v Republiki Sloveniji¹¹

SLO

Portal Sistory:

- Digitalizacija gradiv in dostop do znanstvenih publikacij s področja zgodovinopisja: V težnjah za pridobivanje gradiv IP vzdržuje in navezuje stike s slovenskimi in tujimi ustanovami, ki se neposredno ali posredno ukvarjajo z zgodovino, s poukom zgodovine oz. njihovimi infrastrukturnimi omrežji (FF UL, Arhivom Studia slovenica, Narodno biblioteko Srbije, FDV UL, INV, SŠM, ARS, DZ RS, ZAL, NMS, uredništvu znanstvenih in strokovnih publikacij (Zgodovinski časopis, Dve domovini / Two Homelands, Kronika, Zgodovina za vse, Arhivi itd.), (komercialnimi) založbami, Zavodom RS za šolstvo, društvi (Slovensko društvo za proučevanje 18. stoletja, Zgodovinsko društvo Celje, Zgodovinsko društvo Ljubljana) in tudi posamezniki. IP gradiva digitalizira na podlagi predlogov konzorcija, v katerega so vključeni člani vodilnih slovenskih ustanov s področja zgodovinopisja; poleg serijskih publikacij in monografij je na portalu objavljenih več rokopisov, posnetkov strokovnih dogodkov, predavanj in konferenc, s čimer je poskrbljeno za promocijo, popularizacijo in diseminacijo raziskovalnega dela in samih raziskovalcev brez krajevnih omejitev in finančnih stroškov. Rezultat interakcije je objava vsebinsko raznolikih in bogatih gradiv, zbranih v širšem sodelovanju po kriteriju potreb in interesov raziskovalcev, ki so prosto- in odprtodostopna (CC licence): <http://sistory.si/objave/kazalo>.
- Urejanje avtorsko-pravnega vidika gradiv pred digitalizacijo.
- Objavljanje gradiv ustanov, ki nimajo (dovolj zmogljive) lastne infrastrukture (primer ZAL).
- Dolgoročna hramba e-gradiv ustanov, ki nimajo (dovolj zmogljive) lastne infrastrukture (primer ZAL).
- Prilagajanje znanstvene in kulturne dediščine novim tehnologijam oz. standardom: IP sledi smernicam DARIAH in digitalizacijo gradiv razume kot prilagajanje kulturne dediščine novim medijem, splošno priznani tehnološki platformi in najnovejšim standardom, pri čemer ni mogoče prezreti niti vidika zaščite in hrambe. Na tem mestu je potrebno izpostaviti digitalizacijo gradiv institucij, ki sodijo mdr. tudi v delokrog Ministrstva za kulturo (npr. ARS in ZAL) in drugih (Narodne in študijske knjižnice v Trstu), njihovo modulacijo za znanstvene namene in popularizacijo te dejavnosti med slovenskimi in tujimi arhivisti.
- Preverjanje odmevnosti dela raziskovalcev: Zgodovinarski indeks citiranosti (baza citatov iz slovenskih zgodovinskih monografij, znanstvenih časopisov in revij) od 2011 omogoča oddaljen dostop. Aplikacija, ki je sprogramirana na način javljanja napak in dvojnih vnosov, vsem zainteresiranim omogoča vnašanje v citatno bazo preko administracijskega vmesnika. Projektu se je 2011 pridružila infrastruktura Inštituta za narodnostna vprašanja, 2012 Arhiva RS, 2013 pa Odd. za muzikologijo FF UL.
- Vzpostavljjanje smernic in razvoj digitalne humanistike (sklop DH - Digitalna humanistika z odprtodostopnimi metapodatkovnimi shemami in odprtokodnimi programi, ki nastajajo v okviru delovanja IP).
- Izmenjava dobrih praks (npr. sodelovanje z Znanstvenoraziskovalnim inštitutom FF UL).

DARIAH-SI in spletišče SI-DIH:

- Poenotenje nacionalne digitalne humanistike:
 - Postavitev smernic: V skladu s strategijo DARIAH sta IP INZ in ZRC SAZU v projektu DARIAH-SI ponudila prostor in okolje za pogovor ter homogenizacijo skupnosti razvijalcev ter uporabnikov sodobnih rešitev, saj sta na podlagi ankete ugotovila, da je

slovenska digitalna infrastruktura za humanistiko in umetnosti ne le povsem razpršena, temveč v vseh ključnih točkah popolnoma nestandardizirana. Na osnovi standardov, ki služijo kot skupni imenovalci vsebin (Dublin Core kot standard metapodatkovnih elementov ter OAI - PMH kot odprta platforma standardov in protokola za izmenjavo metapodatkov med »harvesterjem« in »data-providerjem« preko XML) sta vzpostavila spletišče SI-DIH.

- Vzpostavitev, vzdrževanje in tehnološka adaptacija spletišča, ki združuje več repozitorijev s področja humanistike in uporabnikom nudi tako vsebinske podatke kot tudi informacije o razvoju ter iniciativah v svetu digitalne humanistike.
- Spremljanje stanja na področju e-humanistike, promocija digitalnega analitičnega raziskovanja in organiziranje delavnic o specifičnih temah s področja digitalne humanistike:
 - praktičnih: avtorsko pravo v digitalni dobi. V sodelovanju z Inštitutom za intelektualno lastnino sta partnerje (100 ustanov s področja znanosti, kulture in izobraževanja, ki spadajo v delokrog humanistike in umetnosti) ter druge zainteresirane ozaveščala o vprašanih avtorskega prava v digitalni dobi.
 - tehnični: označevalni jezik XML-TEI (v sodelovanju z nacionalnim CLARIN).
 - vsebinskih: Popisi prebivalstva oz. možnosti, ki jo baza ponuja digitalnim humanistom (tudi v sodelovanju s CESSDA).

Ostalo:

- **Sodelovanje v Digitalni agendi (DA)** na področju kulture v Sloveniji na temo digitalizacije, trajnega hranjenja, interoperabilnosti in javne dostopnosti digitaliziranih vsebin s področja kulture. S ciljem spodbuditi evropski digitalni potencial je bila vzpostavljena 2013 na pobudo EU. Ministrstvo za kulturo je oblikovalo tri delovne skupine; člani IP so sodelovali v vseh treh. V skladu s cilji evropske DA so bile podane Smernice za zajem, dolgotrajno ohranjanje in dostop do kulturne dediščine v digitalni obliki.
- **DARIAH-SI od 2012 sodeluje z nacionalnima raziskovalnima infrastrukturama s področja humanistike in družboslovja CLARIN (od 2014 je INZ uradni član CLARIN.SI) in CESSDA, saj želijo:**
 - preprečiti podvajanje dela,
 - doseči sinergijo na več poljih,
 - spremljati, promovirati in diseminirati delovanje in rezultate (predstavitve, participiranje v projektu Odprti podatki – Priprava akcijskega načrta za vzpostavitev sistema odprtega dostopa do podatkov iz javno financiranih raziskav v Sloveniji),
 - sodelovati na področju novih znanj v digitalnem raziskovalnem okolju (delavnica Označevalni jezik TEI-XML v humanistiki),
 - razvijati orodja in delovne procese za označevanje besedil skladno s shemo TEI XML.

12. Pomen za podporo sodelovanju pri mednarodnih infrastrukturnih projektih¹²

SLO

IP od septembra 2008 s programom raziskovalna infrastruktura slovenskega zgodovinarstva sodeluje v evropskem projektu DARIAH (Digital Research Infrastructure for Arts and Humanities), ki je uvrščen v evropske strategije raziskovalne infrastrukture - European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI Roadmap), od leta 2010 v partnerstvu z IP Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Projekt DARIAH je v letu 2012 prešel v vzpostavitevno fazo ter je vložil prošnjo za ustanovitev evropskega konzorcija ERIC, slovenska država pa je podpisala MOU (Sporazum o nameri) in s

tem omogočila vključitev Slovenije v pravni okvir delovanja panevropske infrastrukture. IP INZ je v razširjeni skupini pripravil dvoletni načrt dela na nacionalnem nivoju; v tem času je Slovenija v okviru DARIAH večinoma sodelovala z nacionalnimi dejavnostmi, ki so omogočile vzpostavitev dovolj velike skupnosti digitalnih humanistov, ta pa enakovreden in stabilen razvoj v koraku z evropskimi smernicami in trendi. V okviru panevropskih povezav je leto 2013 zaznamovala priprava vzpostavitve DARIAH-ERIC. Zaradi vključenosti IP INZ v slovenski načrt razvoja infrastruktur in DARIAH v evropski načrt razvoja infrastruktur je bila potrebna koordinacija z resornim ministrstvom, ki je v letu 2012 prispevalo k podpisu dogovora o pristopu Slovenije v DARIAH in v decembru 2013 tudi poslalo zavezujoč sklep o pristopu v nastajajoči ERIC za naslednjih pet let. INZ je na podlagi teh zavez postal institucija, ki koordinira delo DARIAH v Sloveniji.

Cilj DARIAH ni vzpostavitev enovite infrastrukturne mreže za umetnosti in humanistiko, temveč partnerjem ponuditi možnost, da že znane prakse povežejo pod enotno platformo, pomemben del projekta pa predstavlja razvoj in uporaba naprednih orodij v humanistiki ter popularizacija digitalne humanistike. Strategija DARIAH in s tem tudi DARIAH-SI je ponuditi prostor in okolje za pogovor ter homogenizacijo skupnosti razvijalcev ter uporabnikov sodobnih rešitev.

V okviru sodelovanja v DARIAH IP INZ in ZRC SAZU vzpostavljata nacionalno digitalno infrastrukturo DARIAH-SI s spletiščem humanističnih repozitorijev (SI-DIH) ter sodelujeta pri načrtovanju politike evropskega razvoja DARIAH, še posebej aktivno sta vpeta v delo tretjega virtualnega kompetenčnega centra (VCC3), ki je v DARIAH zadolžen za vsebinsko gradnjo infrastrukture, in drugega virtualnega kompetenčnega centra (VCC2), ki je zadolžen za raziskovalne metode in izobraževanje.

13. Obseg financiranja infrastrukturnega programa po letih¹³

Leto	Nematerialni in materialni stroški	Amortizacija	Skupaj nematerialni in materialni stroški ter amortizacija	Obseg letnih ur infrastrukturnega programa (v urah)
2009	120.486	24.215	144.701	1700
2010	108.919	8.500	117.419	1700
2011	207.752	11.500	219.252	1700
2012	178.287	10.000	188.287	1700
2013	115.614	8.000	123.614	5100
Skupaj	731.058	62.215	793.273	11900

14. Rekapitulacija angažiranja infrastrukturnega programa RO:

Za podporo	Angažirane zmogljivosti v urah	Angažirane zmogljivosti v %
Lastni raziskovalni dejavnosti:		
- Izvajanje javne službe - raziskovalni programi	3900	33
- Raziskovalno – razvojni projekti NRRP		
- Ostale raziskave		
Skupaj	3900	33
Raziskovalni dejavnosti drugih RO:		

Za podporo	Angažirane zmogljivosti v urah	Angažirane zmogljivosti v %
Lastni raziskovalni dejavnosti:		
- Javni zavodi	6300	53
- Gospodarske družbe		
- Državni organi in službe	600	5
- Drugo	1100	9
Skupaj	8000	67
Skupaj infrastrukturni program	11900	100

C. IZJAVE

Podpisani izjavljam/o, da:

- so vsi podatki, ki jih navajamo v poročilu, resnični in točni
- se strinjamo z obdelavo podatkov v skladu z zakonodajo o varstvu osebnih podatkov za potrebe ocenjevanja in obdelavo teh podatkov za evidence ARRS
- so vsi podatki v obrazcu v elektronski obliki identični podatkom v obrazcu v papirnati obliki
- so z vsebino poročila seznanjeni in se strinjajo vsi izvajalci raziskovalnega programa

potrjujemo zgoraj navedene izjave

Podpisi:

*zastopnik oz. pooblaščen oseba JRO
in/ali RO s koncesijo:*

in

vodja infrastrukturnega programa:

Inštitut za novejšo zgodovino

Mojca Šorn

ŽIG

Kraj in datum:

Ljubljana	30.10.2014
-----------	------------

Oznaka prijave: ARRS-RI-IP-VP-2014/41

¹ Izraz vodja programa je zapisan v moški slovnični obliki in je uporaben kot nevtralen za ženske in moške. Izpolni vodja infrastrukturnega programa, v primeru Univerze vodja na članici Univerze. [Nazaj](#)

² Izpolnite, tudi v primeru, če ima vaša raziskovalna organizacija samo 1 organizacijsko enoto. [Nazaj](#)

³ Obseg teksta v tej točki je omejen do največ 6000 znakov na 1 OE. [Nazaj](#)

⁴ Obseg teksta v tej točki je omejen do največ 6000 znakov na 1 OE. [Nazaj](#)

⁵ Obseg teksta v tej točki je omejen do največ 6000 znakov na 1 OE. [Nazaj](#)

⁶ Obseg teksta v tej točki je omejen do največ 6000 znakov na 1 OE. [Nazaj](#)

⁷ Obseg teksta v tej točki je omejen do največ 6000 znakov na 1 OE. [Nazaj](#)

⁸ Obseg teksta v tej točki je omejen do največ 6000 znakov na 1 OE. [Nazaj](#)

⁹ Navedite večjo raziskovalno opremo raziskovalno opremo, katere nabavna vrednost znaša najmanj 50.000 EUR za naravoslovje, tehniko, biotehniko in medicino ter najmanj 15.000 EUR za humanistiko in družboslovje. [Nazaj](#)

¹⁰ Obseg teksta v tej točki je omejen do največ 6000 znakov na 1 OE. [Nazaj](#)

¹¹ Obseg teksta v tej točki je omejen do največ 6000 znakov na 1 OE. [Nazaj](#)

Poročilo o rezultatih infrastrukturnega programa v obdobju 2009-2013

¹² Obseg teksta v tej točki je omejen do največ 6000 znakov na 1 OE. [Nazaj](#)

¹³ Navedeni zneski so izvedena izplačila Javne agencije za raziskovalno dejavnost za sofinanciranje nematerialnih ter materialnih stroškov infrastrukturnega programa. Pri univerzi so v znesek vštete vse OE, ki ne prejema sredstev za sofinanciranje plač in prispevkov. Izplačila za leto 2014 še niso v celoti izvedena, zato navedbe ni. [Nazaj](#)

Obrazec: ARRS-RI-IP-VP/2014 v1.00

EA-C6-0E-F6-70-C6-1D-4E-DC-13-62-C1-9C-28-53-96-EA-D2-20-EB